

Verzuim en voortijdig schoolverlaten

RMC/VSV Jaarverslag
Schooljaar 2020 – 2021
Regio Rijk van Nijmegen

Samenvatting

Ieder schooljaar bundelen we de cijfers van verzuim en voortijdig schoolverlaters onder jongeren (16-23 jaar) in de regio Nijmegen. We delen de ontwikkelingen en trends door de jaren heen, de oorzaken van verzuim en voortijdig schoolverlaten en de resultaten van de inzet van de leerplichtambtenaren en rmc-consulenten.

Een jaar met veel thuisonderwijs

Hoe vervelend en ingrijpend de (gedeeltelijke) sluitingen, onlineonderwijs en afstand houden vanwege corona ook waren, de scholen en Bureau Leerplicht en RMC waren er inmiddels redelijk op voorbereid. Met de ervaringen van het vorige schooljaar, werd 'onderwijs op afstand' weer ingericht en bleef er contact over het welzijn van de leerlingen. Voor de scholen én voor de leerplichtambtenaren en rmc-consulenten was het soms lastig om in contact te komen met jongeren over verzuim. Maar wanneer er signalen waren dat er andere problemen speelden, werden de juiste hulpinstanties ingeschakeld. Vanwege de geldende maatregelen zijn minder huisbezoeken afgelegd maar gelukkig is ook de outreachende aanpak om jongeren te bereiken weer opgestart.

Bureau Leerplicht en RMC heeft de coronatijd goed kunnen benutten om de oud-vsv'ers in beeld te brengen en administratieve processen beter te stroomlijnen.

En weinig verzuim

We ontvingen ongeveer 1500 verzuimmeldingen. Dit aantal is vergelijkbaar met het voorgaande schooljaar maar beduidend minder dan de jaren daarvoor. Naarmate de coronamaatregelen langer aanhielden, werd het voor scholen steeds duidelijker wanneer er sprake was van geoorloofd of ongeoorloofd verzuim. Bij vermoedens van ongeoorloofd verzuim werd, vaak in overleg met de leerplichtambtenaar, gekeken naar de passende aanpak. In sommige gevallen bleek het verzuim gerelateerd te zijn aan corona, aan de quarantainemaatregelen of de bereidheid om naar school te gaan.

Bijna twee derde van alle verzuimmeldingen gaat over jongeren uit Nijmegen. En bijna een derde van alle verzuimmeldingen gaat over 17-jarigen. Dat het 'digitale verzuim' sterk overeenkomt met het 'normale fysieke' verzuim constateerden we vorig schooljaar al. Bij de 16-18 jarigen is vaak sprake van 'signaal verzuim', dan speelt bijvoorbeeld faalangst of de thuissituatie een rol. Soms hebben psychische of medische problemen invloed op het verzuim. Bij de 18-plussers wordt meestal geen duidelijke reden gegeven voor het verzuim. Vaak spelen discipline en motivatie een rol.

Veruit de meeste jongeren gaan na een verzuimmelding en interventie door een leerplichtambtenaar of rmc-consulent weer naar school. Er worden relatief steeds minder meldingen 'afgedaan', dat wil zeggen dat er een formele waarschuwing wordt gegeven, een HALT-afdoening of een proces-verbaal wordt opgemaakt. Dit past bij de gewenste ontwikkeling waarbij leerplichtambtenaren minder handhavend maar meer ondersteunend zijn bij het onderwijs.

Met meer hulpvragen door schoolsluitingen

Toch zeggen alleen de cijfers maar weinig over hoe het gaat met de jongeren in onze regio. Een afname van meldingen zegt niet veel over de kwaliteit van onderwijs, het algemeen welbevinden, onderwijsachterstanden die mogelijk zijn opgelopen en zorgen over de veranderende arbeidsmarkt.

De meeste jongeren zijn veerkrachtig gebleken in deze coronaperiode. Sommige jongeren gedijen juist goed bij minder drukke agenda's, meer aandacht van ouders en minder stress maar er zijn ook jongeren die door de pandemie leerachterstanden opliepen en last hadden van sociale isolatie en gevoelens van eenzaamheid. Zij misten het contact met vrienden en klasgenoten, de structuur van de dagelijkse schoolgang of ondervonden psychische problemen, problemen thuis of financiële problemen. Ook nadat de scholen hun deuren weer openden, hebben veel jongeren zich gemeld met hulpvragen.

De scholen in Nijmegen constateren dat sommige leerlingen inderdaad een achterstand op sociaal-emotioneel en sociaal-maatschappelijk gebied. Inmiddels zijn plannen gemaakt om leerlingen en docenten binnen de scholen extra te kunnen ondersteunen. Hiervoor hebben de scholen NPO gelden (Nationaal Programma Onderwijs) ontvangen van het Rijk. Ook vanuit de lokale overheden wordt extra ingezet op sport- en ontmoetingsactiviteiten en ondersteuning op en rondom de scholen.

En steeds beter zicht op de voortijdige schoolverlaters

We ontvingen ruim 3300 vsv-meldingen. Dit zijn niet allemaal nieuwe voortijdige schoolverlaters. Zo is er een grote groep jongeren ‘verhuisd naar Nijmegen’ (1207). In de meeste gevallen blijkt het te gaan om studenten die vanuit het buitenland een opleiding volgen in Nijmegen. Ook is er een grote groep (1001) jongeren die vsv’er zijn en bij wie her controles plaatsvinden. Vanaf dit schooljaar controleren we bepaalde groepen oud-vsv’ers tweemaal per jaar. Door een snelle filtering van groepen, kunnen de consultants direct aan de slag met de meldingen die aandacht vragen.

Bijna een derde van de vsv’ers is aan het werk, 22% blijkt alsnog een startkwalificatie te hebben, 12% is (bijna) begonnen aan een opleiding en 11% heeft een Wajong uitkering of zit in een zorgtraject. Ongeveer 14% wordt doorverwezen naar een consultant bij WerkBedrijf Nijmegen.

Omdat iedere jongere recht heeft op ontwikkeling

Uiteindelijk willen we dat iedere jongere de onderwijscarrière kan doorlopen die bij hem of haar past, dat zoveel mogelijk jongeren met een startkwalificatie het onderwijs verlaten en dat jongeren goed worden voorbereid op de arbeidsmarkt. De rmc- en vsv-getallen zijn een optelsom van jongeren met uiteenlopende achtergronden; sommigen zijn vanwege beperkingen kwetsbaar binnen het onderwijs, anderen ervaren een tijdelijke hobbel op hun levenspad. Sommige leerlingen hebben begeleiding en steun nodig, anderen een waarschuwing of een pittig gesprek. Er zijn jongeren die moeilijk hun plek vinden binnen het onderwijssysteem en er zijn jongeren voor wie er geen logische vervolgstap voorhanden is. Sommige jongeren kiezen voor werk in plaats van een diploma (groenpluk), andere jongeren verdwijnen ineens van de radar. Het komt ook voor dat een jongere nu geen hulp wil maar een aantal maanden later wel openstaat voor bijvoorbeeld begeleiding naar werk. Dit alles maakt dat van de leerplichtambtenaren en rmc-consulenten maatwerk en samenwerking wordt verwacht.

Bovenop de inzet van de leerplichtambtenaren en rmc-consulenten voeren gemeenten, scholen, WerkBedrijf, Leerwerkloket en andere betrokkenen in het Rijk van Nijmegen afzonderlijk en gezamenlijk projecten uit die bijdragen aan de aanpak van verzuim en voortijdig schoolverlaten. Denk hierbij aan de maatregelen in het regionale programma vsv 2021-2024, de inzet van coachprojecten en schoolmaatschappelijk werk. De aanpak van verzuim én voortijdig schoolverlaten ligt niet alleen bij Bureau Leerplicht en RMC, het is echt een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inhoudsopgave	4
Begrippenkader	5
1 Verzuim	6
2 Voortijdig schoolverlaten	13

Begrippenkader

STARTKWALIFICATIE	Een diploma voor vwo, havo of mbo-niveau 2 of hoger.
KWALIFICATIEPLICHT	Alle jongeren in de leeftijd van 16 tot 18 jaar die nog geen startkwalificatie hebben behaald moeten – op basis van de leerplichtwet – nog naar school om deze wel te behalen. Uitzonderingen hierop zijn jongeren in het bezit van een getuigschrift of schooldiploma praktijkonderwijs en jongeren uit het voortgezet speciaal onderwijs met uitstroomprofiel arbeidsmarkt of dagbesteding.
RMC	Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten. Wettelijke taken; - Een sluitende melding en registratie van alle jongeren tussen 18 en 23 jaar die niet op school zitten en nog geen startkwalificatie behaald hebben. - Benaderen en zorgdragen voor begeleiding van jongeren die zijn uitgevallen, gericht op terugleiden naar school, naar werk of een combinatie daarvan. - Coördineren en initiëren van samenwerking tussen alle belangrijke partijen die te maken hebben met deze jongeren en het onderhouden van dit netwerk.
RMC VERZUIM	Meldingen van jongeren in de leeftijd van 18 tot 23 jaar, zonder startkwalificatie, die wel ingeschreven staan bij een opleiding, maar meer dan 4 weken aaneengesloten verzuimen. Voor kwalificatie plichtige jongeren is de leerplichtwet van toepassing en hierbij geldt het wettelijk meldcriterium van 16 klokuren verzuim per 4 lesweken. Wanneer er sprake is van zorg kunnen de opleidingen eerder melden. De rmc-taken worden uitgevoerd door Bureau Leerplicht en RMC Nijmegen. Het gaat om verzuim en thuiszitters (16-18 jaar), verzuim 18-23 jaar en voortijdige schoolverlaters (tot 23 jaar). De knip in de aanpak van verzuim 18- en 18+ heeft te maken met de leerplichtwet die van toepassing is tot 18 jaar.
VSV	Wanneer een jongere van 12 – 23 jaar niet bij een onderwijsinstelling ingeschreven staat en nog geen startkwalificatie heeft, is hij/zij een voortijdig schoolverlater (vsv'er).

Gemeenten en scholen werken samen om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan. Scholen zijn verplicht om bij de gemeente te melden wanneer leerlingen stoppen met een opleiding of een maand zonder reden niet naar school gaan. Deze leerlingen worden geholpen en gestimuleerd om terug naar school te gaan of om werk te vinden waarbij ze een mbo-diploma kunnen halen.

1 Verzuim

Als kwalificatie plichtige jongeren meer dan 16 klokuren verzuimen (per 4 opeenvolgende lesweken) dan meldt de onderwijsinstelling dit bij DUO. Voor jongeren vanaf 18 tot 23 jaar is er een meldplicht bij afwezigheid van 4 aaneengesloten weken. De scholen kunnen ook eerder melden als er sprake is van een zorgwekkende situatie of wanneer sprake is van recidive. DUO stuurt die verzuimmelding van leerlingen uit het Rijk van Nijmegen door naar Bureau Leerplicht en RMC Nijmegen. Er wordt dan geautomatiseerd een werkproces aangemaakt. In feite rapporteren we over de werkprocessen relatief verzuim (kwalificatieplicht) en werkprocessen rmc verzuim. In de dagelijkse uitvoering spreken we over verzuimmeldingen.

We geven inzicht in het aantal werkprocessen in schooljaar 2020-2021, de ontwikkelingen door de jaren heen, welke scholen de meeste meldingen doen, wat de oorzaken zijn van verzuim en welke resultaten zijn geboekt met het oppakken van de meldingen.

Verzuim naar woongemeente

Er kwamen in schooljaar 2020-2021 ruim 1500 meldingen binnen in de rmc-regio Nijmegen. De daling van het aantal meldingen de afgelopen twee schooljaren is duidelijk gerelateerd aan corona en het onderwijs op afstand. Ongeoorloofd verzuim werd hierdoor minder aantoonbaar en er werd minder gemeld. Vergelijkbaar met andere jaren gaat 62% van alle meldingen over jongeren die in Nijmegen wonen. Dit wordt enerzijds verklaard doordat er simpelweg meer jongeren in Nijmegen wonen dan in de regiogemeenten, anderzijds is in de stad sprake van cumulatie van problematiek en een kwetsbaardere doelgroep.

Tabel 1: aantal meldingen (werkprocessen) in 2020-2021 kwalificatieplicht en rmc naar woongemeente

Gemeente	Meldingen kwalificatieplicht 16-18 jaar	RMC-meldingen 18-23 jaar	Totaal meldingen 16-23 jaar	Percentage 2020-2021 ten opzichte van totaal
Berg en Dal	65	49	114	8%
Beuningen	48	57	105	7%
Druten	41	29	70	5%
Heumen	28	16	44	3%
Mook en Middelaar	9	9	18	1%
Nijmegen	457	478	935	62%
Wijchen	93	131	224	15%
TOTAAL	741	769	1510	100%

Verzuim door de jaren heen

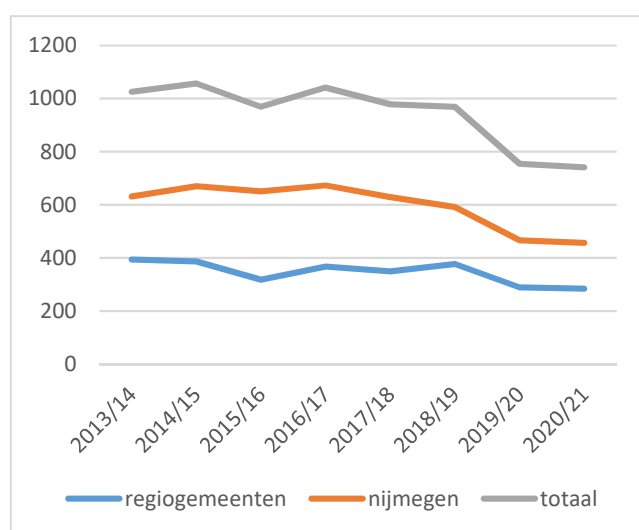
Het aantal verzuimmeldingen 16-18 jaar schommelt al jaren rond de 1.000 per jaar en is de afgelopen twee schooljaren lager vanwege de invloed van corona. Ook het aantal verzuimmeldingen 18-23 jaar laat sinds de opkomst van corona een afname zien. Dat het aantal rmc-meldingen vóór 2018 aanzienlijk hoger was komt door de overname van de rmc-taken van het trajectbureau ROC Nijmegen naar Bureau Leerplicht en RMC vanaf schooljaar 2018-2019. Leerplicht en RMC rapporteert op basis van het aantal werkprocessen en het trajectbureau ROC rapporteerde destijds op basis van verzuimmeldingen. Een werkproces kan meerdere verzuimmeldingen bevatten. Soms heeft de behandelaar het werkproces nog niet afgesloten en stuurt de opleiding een nieuwe verzuimmelding die dan door het Jeugdvolsysteem wordt toegevoegd aan het openstaande werkproces.

Tabel 2: ontwikkeling aantal meldingen kwalificatieplicht en rmc

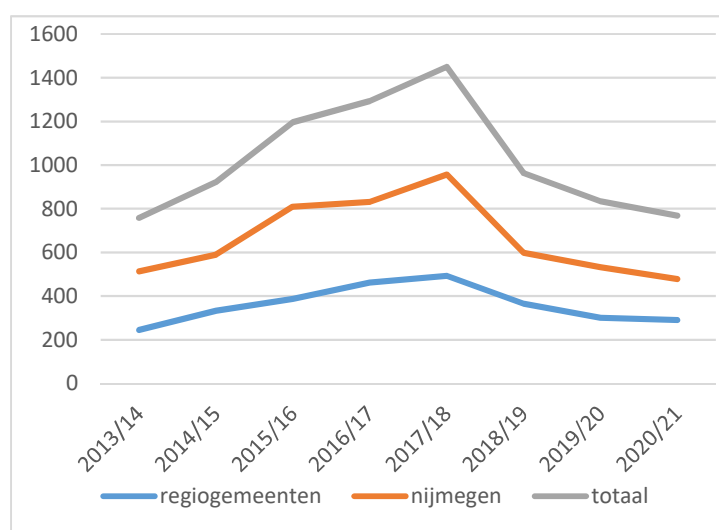
	meldingen	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
kwalificatieplicht (16-18 jaar)	Nijmegen	651	673	629	592	466	457
	Regio	318	368	350	377	289	284
	Totaal	969	1.041	979	969	755	741
RMC (18-23 jaar)	Nijmegen	810	831	957	599	533	478
	Regio	387	462	493	365	301	291
	Totaal	1.197	1.293	1.450	964	834	769
Totaal		2.166	2.334	2.429	1.933	1.589	1.510

In de afgelopen twee schooljaren is minder gemeld dan in eerdere jaren. Dit wordt grotendeels verklaard door de corona epidemie. Tijdens de periodes waarin onderwijs op afstand werd gegeven was het voor scholen soms lastig om ongeoorloofd verzuim vast te kunnen stellen. En ook in de periodes waarin fysiek onderwijs (deels) kon plaatsvinden was verzuim soms direct of indirect gerelateerd aan corona, aan de quarantainemaatregelen of de bereidheid om naar school te gaan. Begrijpelijk dat de scholen worstelden met het melden van verzuim. Voordat een melding werd gedaan, onderzocht de school zelf de vermoedens van ongeoorloofd verzuim, meestal in overleg met de leerplichtambtenaar.

Figuur 3: meldingen kwalificatieplicht door de jaren heen

Figuur 4: rmc-meldingen door de jaren heen

Verzuim naar onderwijsinstelling

Het aantal meldingen (kwalificatieplicht) fluctueert sterk per school. Een beperkt aantal leerlingen kan zorgen voor grote jaarlijkse schommelingen per onderwijsinstelling. Toch biedt het registreren ook aanknopingspunten om de casuïstiek van een school tegen het licht te kunnen houden en bespreekbaar te maken.

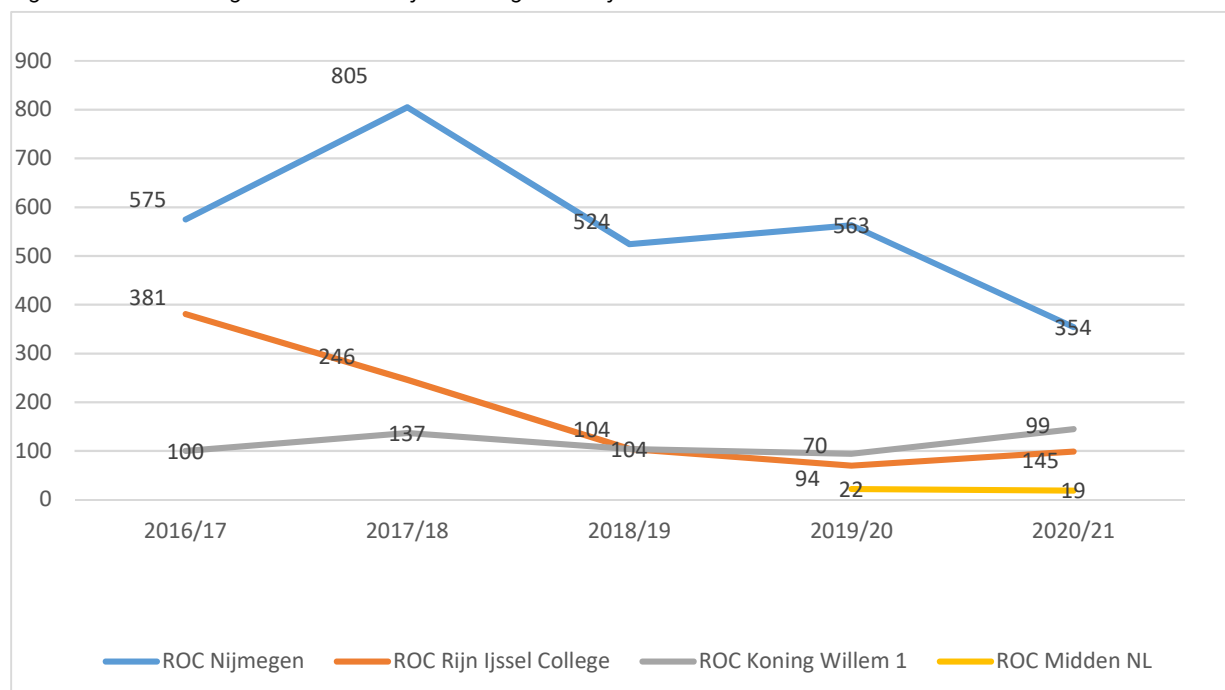
In onderstaande tabel is gekeken naar scholen die vorig schooljaar, 2019-2020, meer dan 15 meldingen kwalificatieplicht hebben gedaan, evenals de meldingen van deze scholen in de voorgaande jaren. Wat opvalt is dat de meldingen vanuit ROC Nijmegen en het Rijks VMBO campus blijven dalen en dat Notre Dame Des Anges vorig jaar te maken had met een eenmalige piek. Bij Kristallis Aventurijn steeg het aantal meldingen.

Tabel 5: aantal meldingen kwalificatie plichtig (16-18 jaar) naar scholen (>15 meldingen)

	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
ROC Nijmegen	313	393	258	199
ROC Rijn IJssel	43	40	56	40
Pro College Nijmegen	17	15	17	21
Canisius college	21	19	23	17
Koning Willem I College	40	72	63	63
Pontem College	76	15	19	10
Notre Dame Des Anges	9	1	21	3
Het Rijks VMBO Campus	30	25	19	3
Kristallis Aventurijn			11	28

Van alle rmc-meldingen (18-23 jaar) is 81% afkomstig van de vier grootste mbo-scholen in de regio. De sterke afname van het aantal rmc-meldingen vanuit ROC Nijmegen is opvallend. Gezien de ligging en omvang van ROC Nijmegen is het logisch dat veel meldingen hiervandaan komen. Vorig schooljaar meldde ROC Nijmegen twee derde van het totale verzuim 18+, in schooljaar 2020-2021 kwamen minder dan de helft van de rmc-meldingen vanuit ROC Nijmegen.

Figuur 6: Rmc-meldingen naar onderwijsinstelling over de jaren

Verzuim naar onderwijssoort

Het aantal meldingen bij het voortgezet speciaal onderwijs en Praktijkonderwijs (PrO) nam de afgelopen jaren af maar in schooljaar 2020-2021 werd er weer wat meer gemeld. Bij het mbo zien we een daling van het aantal verzuimmeldingen 16-18 jaar en 18-23 jaar. Het aantal absoluut verzuimers fluctueert. Dit zijn meldingen van kwalificatie plichtige jongeren die niet zijn ingeschreven bij een school (overig).

Tabel 7: meldingen kwalificatieplicht naar onderwijssoort (16-18 jaar)

	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
VSO	61	45	28	25	47
PRO	25	22	16	18	25
VO	317	321	271	184	147
VO-MBO			18	0	0
MBO	481	474	530	425	383
Overig/geen	157	117	106	113	139
Totaal	1.041	979	969	755	741

Toelichting bij overig/geen 2020-2021: betreft 139 werkprocessen waarvan 104 werkprocessen absoluut verzuim, 14 vrijstellingsaanvragen, 10 aanvragen zorg en bemiddeling en 1 foutieve melding.

Tabel 8: meldingen rmc naar onderwijssoort (18-23 jaar)

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21
VSO	0	0	0	5	1	1
PRO	1	2	0	2	1	2
VO	18	85	114	82	34	43
VO-MBO				43	0	0
MBO	1.178	1.208	1.336	835	782	706
overig					16	17
Totaal	1.197	1.293	1.450	964	834	769

Toelichting: De categorie 'overige' heeft betrekking op deelnemers vakopleidingen.

Verzuim naar leeftijd

We registreren de leeftijd van de leerlingen waarover meldingen binnen komen. De percentages en de verdeling zijn al jaren redelijk stabiel. Een hele duidelijke piek ligt bij de 17-jarigen. Meer dan 90% van alle meldingen gaan over leerlingen in de leeftijd van 16 tot 20 jaar.

Tabel 9: meldingen naar leeftijd in schooljaar 2020-2021

	Leeftijd	aantal meldingen	percentage
kwalificatieplicht	15	8	1%
	16	243	33%
	17	490	66%
	Totaal	741	100%
RMC	18	298	39%
	19	248	32%
	20	122	16%
	21	70	9%
	22	31	4%
	Totaal	769	100%

Redenen van verzuim

Bij de binnenkomst van iedere verzuimmelding (16-18 jaar én 18-23 jaar) wordt gekeken naar de achtergrond van de melding. Zo ontstaat een beeld bij de oorzaak van de melding, zowel voor kwalificatieplicht als rmc. Bureau Leerplicht en RMC neemt contact op met iedere gemelde verzuimer om in een gesprek de oorzaken te

achterhalen van het verzuim en de jongere te kunnen adviseren met betrekking tot het vervolgen van de opleiding.

Meer dan een derde van de verzuimmeldingen 16-18 jaar gaat over 'signaal verzuim'. Dit betekent dat er van alles kan spelen bij de jongere over wie de melding is binnengekomen. Het verzuim is in dit geval een 'signaal' voor problematiek. Het kan gaan om faalangst, waardoor de jongere niet meer naar school wil of regelmatig verzuimt. De thuissituatie kan ook een rol spelen voorbeelden zijn ruzie met of mantelzorg voor een familielid waardoor een jongere niet naar school gaan. Bijna een derde van alle meldingen betreft 'licht verzuim'. Daarbij gaat het om beginnend verzuim, zoals spijbelen of te laat komen. In tegenstelling tot signaalverzuim is er hier meestal geen problematiek achter het verzuim zichtbaar.

Een andere oorzaak is dat er geen inschrijving van school is ontvangen. Hiervan is sprake wanneer scholen de jongere niet hebben willen aannemen, of de jongere heeft zichzelf nergens aangemeld. Deze groep is de laatste jaren kleiner geworden. Deze melding wordt ook wel 'absoluut verzuim' genoemd. Bij leerlingen van 18+ komen deze meldingen als 'rmc-meldingen' binnen. Zij worden door het team van Bureau Leerplicht en RMC opgepakt als vsv-melding.

Bij een verzuimmelding 18+ wordt bijna nooit een duidelijke reden gegeven voor het verzuim. Er is simpelweg sprake van verzuim door een jongere zonder startkwalificatie in de leeftijd 18-23 jaar. Als een behandelaar constateert dat er een andere oorzaak is, dan wordt de oorzaak gewijzigd. In veel gevallen heeft verzuim te maken met een gebrek aan motivatie en discipline.

Daarnaast is een deel van het verzuim 18+ toe te schrijven aan multi problematiek, psychische problemen, medische problemen of de thuissituatie. Dit laat zien hoe belangrijk de professionele begeleidingsstructuur binnen de school is met korte lijnen naar de externe zorgstructuur van sociale wijkteams of andere welzijnspartners.

Figuur 10: Oorzaak aanmaak werkproces 2020-2021

	Meldingen kwalificatieplicht (16-18 jaar)	rmc-meldingen (18-23 jaar)
Aanmelding VAVO 18-	5	
Advies	5	
Vrijstellingen Artikel 11g (vrijstelling geregeld schoolbezoek), artikel 15 (vrijstelling wegen volgen van ander onderwijs) artikel 5 lid a (vrijstelling vanuit sociaal medisch oogpunt) artikel 5 lid c (vrijstelling vanwege schoolgang in buitenland)	22	
Frequent te laat komen	18	
Geen inschrijving van school ontvangen	116	
Licht verzuim	227	
Medisch	7	7
Motivatie/gedrag		42
Multiproblematiek		11
Onderwijskundig	28	6
Overig		5
Overstap	1	1
Psychisch	1	16
Signaal verzuim	263	
Thuissituatie		11

Verwijdering	6	
Verzuim		663
Via ander werkproces	5	
Ziekteverzuim	15	
Leeg (werkprocessen hebben nog de intake status)	22	7
TOTAAL	741	769

Verzuimcijfers en de invloed van corona

De coronamaatregelen waren voor sommige jongeren juist positief; zij ervoeren minder drukke agenda's, meer aandacht van ouders en minder stress. De meeste kinderen zijn veerkrachtig maar er zijn ook kinderen en jongeren die door de pandemie op veel vlakken nu –nog- slechter af zijn. Zij hebben leerachterstanden opgelopen, zitten opgesloten in ingewikkelde thuissituaties, ervaren sociale isolatie en ondervinden meer druk van al bestaande problemen zoals analfabetisme, armoede en kansenongelijkheid.

Scholen in Nijmegen constateren dat sommige leerlingen een achterstand hebben opgelopen, soms qua leerstof maar vooral op sociaal-emotioneel en sociaal-maatschappelijk gebied. De aard en omvang van de vertragingen verschillen tussen leerlingen en scholen. Tijdens de lockdown waren er meer jongeren met gevoelens van eenzaamheid. Zij misten het contact met vrienden en klasgenoten of ondervonden psychische problemen, problemen thuis of financiële problemen. Meer jongeren twijfelden aan hun opleiding en hun kansen op de arbeidsmarkt. Ook nadat de scholen hun deuren weer openden, meldden zich veel jongeren met hulpvragen. Zij doen meer beroep op studentendienstverlening en maatschappelijk werk. De scholen in het voortgezet onderwijs en mbo hebben inmiddels plannen gemaakt om leerlingen en docenten binnen hun school extra te kunnen ondersteunen. Hiervoor hebben zij NPO gelden van het rijk ontvangen. De gemeente Nijmegen financiert vanuit het jongerenpakket welzijn jongerenwerk op de vmbo-scholen en er worden extra sport- en sociale activiteiten georganiseerd op en rondom de scholen.

Het resultaat van onze inzet

Het aantal verzuimmeldingen geeft informatie over de instroom van leerlingen en studenten. We willen vooral weten wat de inzet op kwalificatieplicht en rmc in schooljaar 2020-2021 heeft betekend. Daarvoor kijken we o.a. naar het redenen waarmee werkprocessen worden afgesloten.

Veruit de meeste jongeren gaan na een verzuimmelding (16-18 jaar) weer naar school en ongeveer 15% van de meldingen is 'afgedaan', dat wil zeggen dat er een formele waarschuwing is gegeven, er een HALT-afdoening is of een proces-verbaal is opgemaakt. Dit aantal daalt al enkele jaren. De behandeling van het voortdurend verzuim wordt bij het bereiken van de leeftijd van 18 jaar overgedragen aan de rmc-consulent.

Meer dan de helft van de jongeren (18-23 jaar) blijft op school nadat er een rmc-melding is binnen gekomen. Soms blijkt dat het vervolgen van onderwijs geen optie is. De jongere is 'klaar' met school of heeft een ander type ondersteuning nodig. 12% van alle rmc-meldingen wordt doorgezet naar de vsv-consulent. Samen met o.a. het Werkbedrijf Regio Nijmegen of Leerwerkloket wordt dan onderzocht wat de beste vervolgstap is. Soms is sprake van een foutieve melding. Dit betekent dat er geen sprake is van noemenswaardig verzuim, de jongere in uitschrijfprocedure zit of al is uitgeschreven. Als de jongere zichzelf niet snel opnieuw inschrijft bij een opleiding, ontvangt hij/zij een bericht van de vsv-consulent en wordt weer contact gezocht.

Figuur 11: Resultaat bij afsluiten werkproces 2020-2021

	Meldingen kwalificatieplicht (16-18 jaar)		rmc- meldingen (18-23 jaar)	
Advies/Informatie	3		1	
Afgedaan (o.a. proces-verbaal, halt verwijzing, schriftelijke waarschuwing)	114	15%		
Afwijzing	2			
Akkoord vrijstelling	6			
Andere school, overstap andere opleiding	8		30	
Einde lesrooster examens	14		4	
Foutieve melding (geoorloofd verzuim dat als ongeoorloofd is gemeld)	55	7%	162	21%
Inschrijving bij school of vervolgopleiding (Overstap)	29			
Naar school, vervolgt opleiding	172	23%	442	57%
Niet (meer) leerplichtig	104	14%	3	
Overdracht naar volgend schooljaar	46		1	
Overdracht naar vsv consulent			96	12%
Start ander werkproces (absoluut verzuim, relatief verzuim, vrijstelling van inschrijving, zorg en bemiddeling)	12			
Toegekend via DUO	2			
Toekenning	8			
Verhuizing	6			
Verwijzing naar instantie	2		1	
Verwijzing VAVO 18-	4			
Verzoek niet rechtsgeldig	1			
Verzuim geoorloofd	11			
Leeg (nog niet afgesloten werkprocessen)	142	19%	29	
TOTAAL	741		769	

2 Voortijdig schoolverlaten

In maart 2022 maakt het Ministerie van OCW de voorlopige vsv-cijfers bekend over het schooljaar 2020-2021, de definitieve cijfers volgen pas in november 2022. We kiezen ervoor om op basis van eigen vsv-meldingen alvast te rapporteren over de aanpak van voortijdig schoolverlaten.

Bureau Leerplicht en RMC Nijmegen is verantwoordelijk voor de monitoring van alle jongeren tot 23 jaar in het Rijk van Nijmegen, ongeacht of deze jongeren zich binnen of buiten het onderwijs bevinden. De vsv-consulent is een verbindende functie die moet zorgen voor een goede samenwerking tussen zowel de leerplichtambtenaren, de scholen als de consulenten bij het Werkbedrijf en Leerwerkloket.

Nieuwe vsv-meldingen

Iedere woensdag komen de DUO-meldingen binnen over jongeren die geregistreerd staan als nieuwe vsv'ers. Er wordt dan eerst een administratieve check gedaan. De consulent gaat vervolgens op zoek naar die jongeren die 'buiten beeld' zijn, doordat ze geen onderwijsinschrijving hebben, en geen inkomen uit werk of uitkering. De consulent neemt contact op en houdt de vsv'ers in beeld. Hij of zij probeert de ondersteuningsvraag in beeld te krijgen, door laagdrempelig contact te leggen met de jongere en ouder(s)/verzorger(s) en huisbezoeken af te leggen. Daarna kan de consulent zorgdragen voor contact tussen de jongere en de organisatie die past bij de ondersteuningsvraag. Hierbij wordt nauw samengewerkt met leerplichtambtenaren, school en consulenten bij Werkbedrijf en het Leerwerkloket. Als het niet mogelijk blijkt om contact te leggen, wordt een brief gestuurd met de oproep om zich te melden. Neemt een jongere (nieuwe of oude vsv'er) contact op met de vsv-consulent, dan wordt gezamenlijk bekeken of er mogelijkheden zijn om alsnog een opleiding (met startkwalificatie) af te ronden of dat de route naar werk (op dit moment) de beste weg is. Vanwege corona was deze outreachende werkwijze tijdelijk aangepast. De vsv-consulent probeerde via (beeld)bellen contact te leggen en waar nodig, zijn voordeur bezoeken afgelegd. Inmiddels zijn de huisbezoeken weer opgestart.

Bureau Leerplicht en RMC rapporteert vanaf schooljaar 2019-2020 over alle vsv-meldingen. Tot schooljaar 2018-2019 rapporteerde WerkBedrijf over de instroom van vsv'ers bij het jongerenteam. Daarmee werd een grote groep jongeren die al aan het werk is niet gemonitord. Bureau Leerplicht en RMC checkt de melding (via eigen systemen en Suwinet-inkijk voor inkomenscheck) en neemt vervolgens contact op met de jongeren die buiten beeld dreigen te raken. In het monitoringssysteem wordt van iedere vsv-melding de uitstroom gemonitord.

In schooljaar 2020-2021 zijn in totaal 3345 werkprocessen vsv aangemaakt. Dit zijn niet allemaal nieuwe voortijdige schoolverlaters. Zo is er een grote groep jongeren 'verhuisd naar Nijmegen' (1207). Er komt wel een duo-melding binnen maar in de meeste gevallen gaat het om studenten die vanuit het buitenland een opleiding volgen in Nijmegen. Ook is er een grote groep (1001) jongeren die vsv'er zijn en bij wie her controles plaatsvinden. Daarnaast kunnen er meerdere vsv-meldingen gaan over één jongere. Vanaf dit schooljaar controleren we bepaalde groepen oud- vsv'ers tweemaal per jaar. Hiervoor wordt dan opnieuw een werkproces opgestart. Deze groepen worden door het systeem snel gefilterd waardoor de consulenten direct aan de slag kunnen met de meldingen die aandacht vragen. Bij sommige werkprocessen is de oorzaak niet ingevuld (onbekend), meestal heeft dit een administratieve oorzaak omdat deze werkprocessen nog niet zijn afgesloten. Er kunnen dagelijks wijzigingen plaatsvinden in bijvoorbeeld oorzaak en uitstroomreden.

Figuur 12: oorzaak aanmaak werkproces vsv

	Berg en Dal	Beuningen	Druten	Heumen	Mook en Middelaar	Nijmegen	Wijchen	TOTAAL
Detentie						9		9
Eigen bedrijf/ werkt	41	31	28	17	3	169	44	333
Financiële problemen						1		1
Her controle vsv	122	69	62	30	22	579	117	1001
Medische / psychische belemmeringen	46	17	21	4	6	135	31	261
Onbekend	6	2	5	6	3	76	12	110
Ongemotiveerd	3	2	4		1	33	9	52
Verkeerde studiekeuze	14	3	7	4	2	56	11	97
Verhuisd naar regio Nijmegen	36	13	11	7	7	1101	32	1207
Zoekt opleiding	3	3	4	1	2	33	7	53
Zoekt werk	23	9	11	9	7	142	20	221
TOTAAL	294	150	153	78	53	2334	283	3345

Vervolgens leggen de consultants contact met de jongere. Waar nodig kunnen ze advies geven, doorverwijzen, een luisterend oor of enige begeleiding bieden. Soms blijkt alsnog dat een jongere onterecht als vsv'er staat gemeld en bijvoorbeeld weer ingeschreven staat bij een opleiding of duurzaam in zijn eigen onderhoud kan voorzien. Er zijn ook jongere die aangeven nu geen hulp nodig te hebben of te willen. De consultants blijven de vsv'ers monitoren, bij kwetsbare vsv'ers houden ze een vinger aan de pols. Met hen wordt via her controles opnieuw contact gelegd.

Bij de uitstroom heeft ongeveer 30% van de vsv-meldingen werk, heeft 22% alsnog een startkwalificatie behaald, is 12% weer (bijna) gestart met een opleiding en zit 11% in Wajong of zorgtraject.

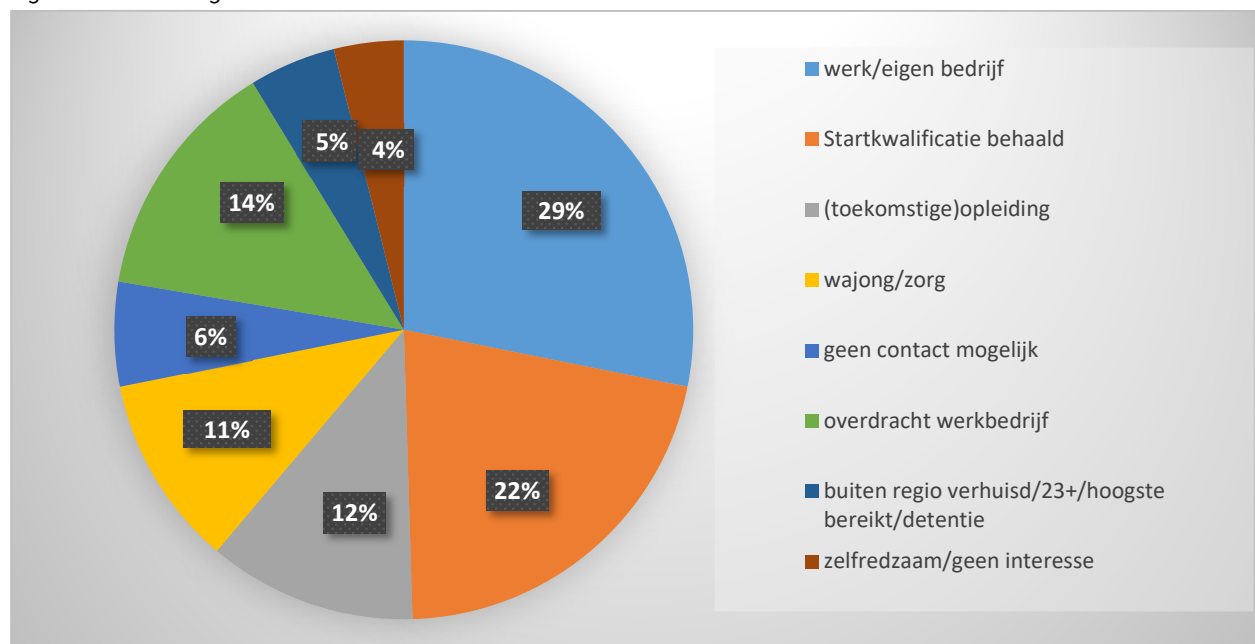
Na contact met de vsv-consulent wordt 14% doorverwezen naar het Werkbedrijf. Bij het WerkBedrijf constateren de consultants meer jongeren met complexe problemen. Om de jongere naar werk toe te kunnen leiden is er steeds vaker begeleiding vanuit het WerkBedrijf of andere hulp nodig. Hierdoor is directe plaatsing in werk vaak lastig.

We hebben de laatste jaren veel beter zicht gekregen op de voortijdige schoolverlaters. Het aandeel van jongeren waarmee we geen contact kunnen krijgen is gedaald naar 6%. We proberen dit aandeel nog verder te verlagen, o.a. door het afleggen van huisbezoeken. Daarnaast is er een groep van jongeren die zijn verhuisd buiten de regio, 23 jaar zijn geworden, in detentie zitten of het hoogst haalbare hebben bereikt. Jongeren bij wie twijfels bestaan over hun zelfredzaamheid, worden gemonitord.

Tabel 13: uitstroom werkproces vsv

	Berg en Dal	Beuningen	Druten	Heumen	Mook en Middelaar	Nijmegen	Wijchen	TOTAAL
Buiten doelgroep (leeftijd)	7		4		1	24	1	37
Buiten regio verhuisd						31	1	32
Detentie						10		10
Eigen bedrijf	7	3	3	3	3	27	8	64
Geen contact	11	14	7	10	6	120	34	202
Geen interesse	5	2	3			10	1	21
Hoogst haalbare bereikt						2		2
Opleiding (actueel)	13	9	8	6	4	63	14	117
Overdracht naar Werkbedrijf	48	21	16	7	11	225	41	479
Particuliere opleiding	1					3	1	5
Startkwalificatie behaald	5	4		1	1	731	1	743
Toekomstige opleiding	12	7	4	2	3	39	7	74
Vooropleiding in buitenland	9	3	2	3	4	200	6	227
Wajong	44	12	22	4	7	95	28	212
Werk	107	69	72	39	11	492	115	905
Zelfredzaam/geen hulp nodig	10	1	5	1	1	74	7	99
Zorg	21	11	7	2	2	105	13	161
TOTAAL	300	156	153	68	54	2371	278	3390

Figuur 14: Clustering van uitstroom redenen vsv 2020-2021

Oude vsv-meldingen

We houden de jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten in beeld tot de leeftijd van 23 jaar. Dit betekent dat wanneer een jongere op 20-jarige leeftijd wordt gemeld als vsv'er, we hem of haar blijven volgen in de daaropvolgende jaren. We willen weten waar de jongere zich bevindt, of er hulp nodig is, of iemand alsnog een startkwalificatie kan behalen en of de jongere in staat is om duurzaam uit te stromen op de arbeidsmarkt. Vanuit deze groep vindt de halfjaarlijkse her controle vsv plaats. Het gaat om ruim 2000 vsv-meldingen in de regio Rijk van Nijmegen.

Tabel 15: oorzaak voor aanmaak werkproces vsv in beeld

	Berg en Dal	Beuningen	Druten	Heumen	Mook en Middelaar	Nijmegen	Wijchen	TOTAAL
Detentie						10		10
Eigen bedrijf	7	3	3	3	2	34	8	60
Geen contact	11	16	8	9	8	130	35	217
Geen interesse	7	2	3			9	1	22
Hoogst haalbare bereikt						2		2
Overdracht WerkBedrijf	47	22	16	8	11	341	42	487
Particuliere opleiding	1				3	1		5
Toekomstige opleiding	12	7	4	2	3	37	7	72
Vooropleiding in buitenland	9	3	2	3	3	213	5	238
Wajong	44	12	22	4	7	94	28	211
Werk	106	69	72	39	11	484	115	896
Zelfredzaam / geen hulp nodig	9	1	5	1	1	35	5	57
Zorg	21	11	7	2	1	109	13	164
TOTAAL	274	147	142	71	37	1501	260	2441

Als er een uitstroomreden wordt genoemd, dan is de jongere op dat moment geen vsv'er meer. Bijvoorbeeld omdat ze met een opleiding zijn gestart, verhuisd zijn buiten onze regio etc. Daarnaast zijn er jongeren die definitief geen vsv'er meer zijn omdat zij alsnog een startkwalificatie hebben behaald of 23 jaar zijn geworden. Opvallend is dat de helft van de afgesloten werkprocessen gaat over jongeren die (wederom) een opleiding volgen of hun startkwalificatie alsnog hebben behaald.

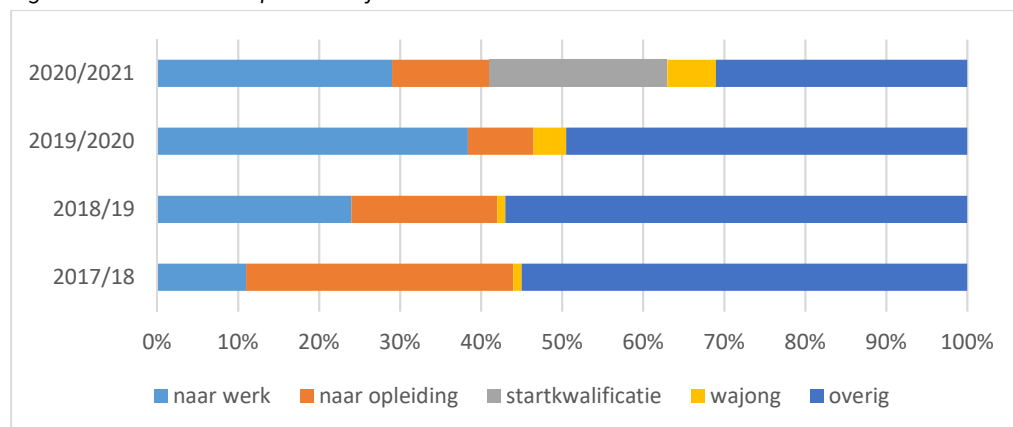
Figuur 16: uitstroom werkproces vsv in beeld

	Berg en Dal	Beuningen	Druten	Heumen	Mook en Middelaar	Nijmegen	Wijchen	TOTAAL
23 jaar of ouder	25	19	22	11	8	158	27	270
Buiten regio verhuisd	12	6	2	1		102	7	130
Langdurig (fulltime) werk						1		1
Opleiding	4	3	5	2		70	6	90
Startkwalificatie		1		1	1	21		24
Vervolgt opnieuw een opleiding	33	17	12	6	4	181	28	281
Werkproces vsv	3	1	3		1	18	2	28
TOTAAL	77	47	44	21	14	551	70	824

Instroom en uitstroom door de jaren heen

Op basis van de instroom- en uitstroomcijfers over de afgelopen schooljaren zien we dat jaarlijks ongeveer 40-50% van de vsv'ers uitstromen naar werk of opleiding. Opvallend daarbij is dat het afgelopen schooljaren relatief meer uitstroom lieten zien naar werk en minder uitstroom naar opleiding. In schooljaar 2020-2021 is juist sprake van relatief meer uitstroom naar opleiding en minder naar werk. Dit kan komen door de invloeden van corona. Overigens is het niet mogelijk om de cijfers over de jaren heen heel direct te vergelijken vanwege de doorontwikkeling in de registratie van meldingen.

Figuur 17: De resultaten per schooljaar

Aantal nieuwe vsv'ers

Bovenstaande cijfers gingen over het **aantal vsv-meldingen per schooljaar**.

Duo maakt jaarlijks de balans op over het aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters per schooljaar. Dit gebeurt op 1 oktober, waarbij wordt gekeken naar alle leerlingen uit het basisjaar die het volgende schooljaar geen onderwijs meer volgen en niet in het bezit zijn van een startkwalificatie.

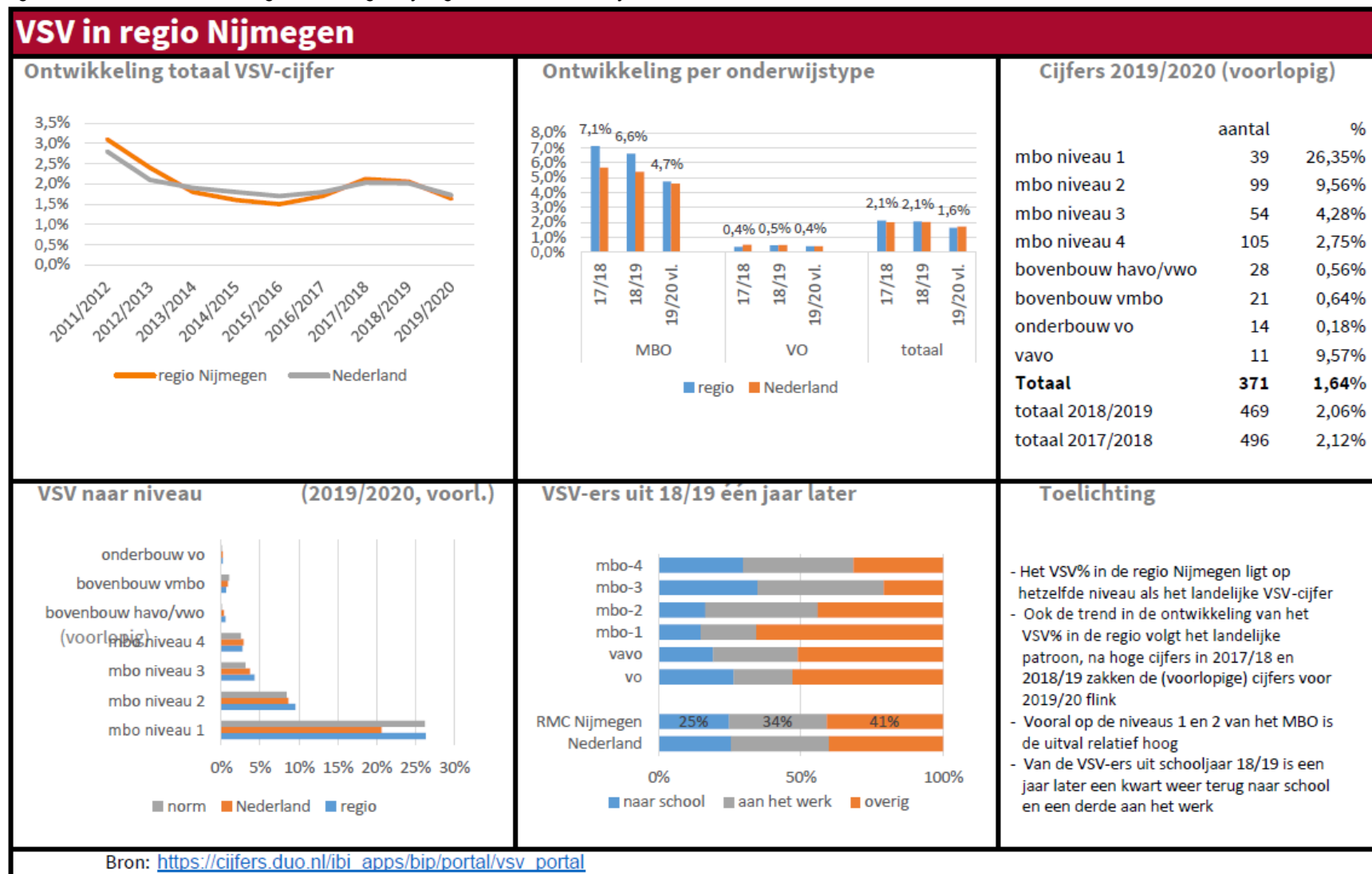
Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar staan ingeschreven.

Per schooljaar gaat het om veel minder vsv'ers dan vsv-meldingen. Immers, per jongere kunnen gedurende het schooljaar meerdere meldingen binnenkomen en veel jongeren starten binnen het jaar weer met een opleiding. De voorlopige cijfers over schooljaar 2020-2021 zijn nog niet beschikbaar. Er is een overzicht gemaakt van de vsv-cijfers tot en met schooljaar 2019-2020 (zie figuren 18 en 19).

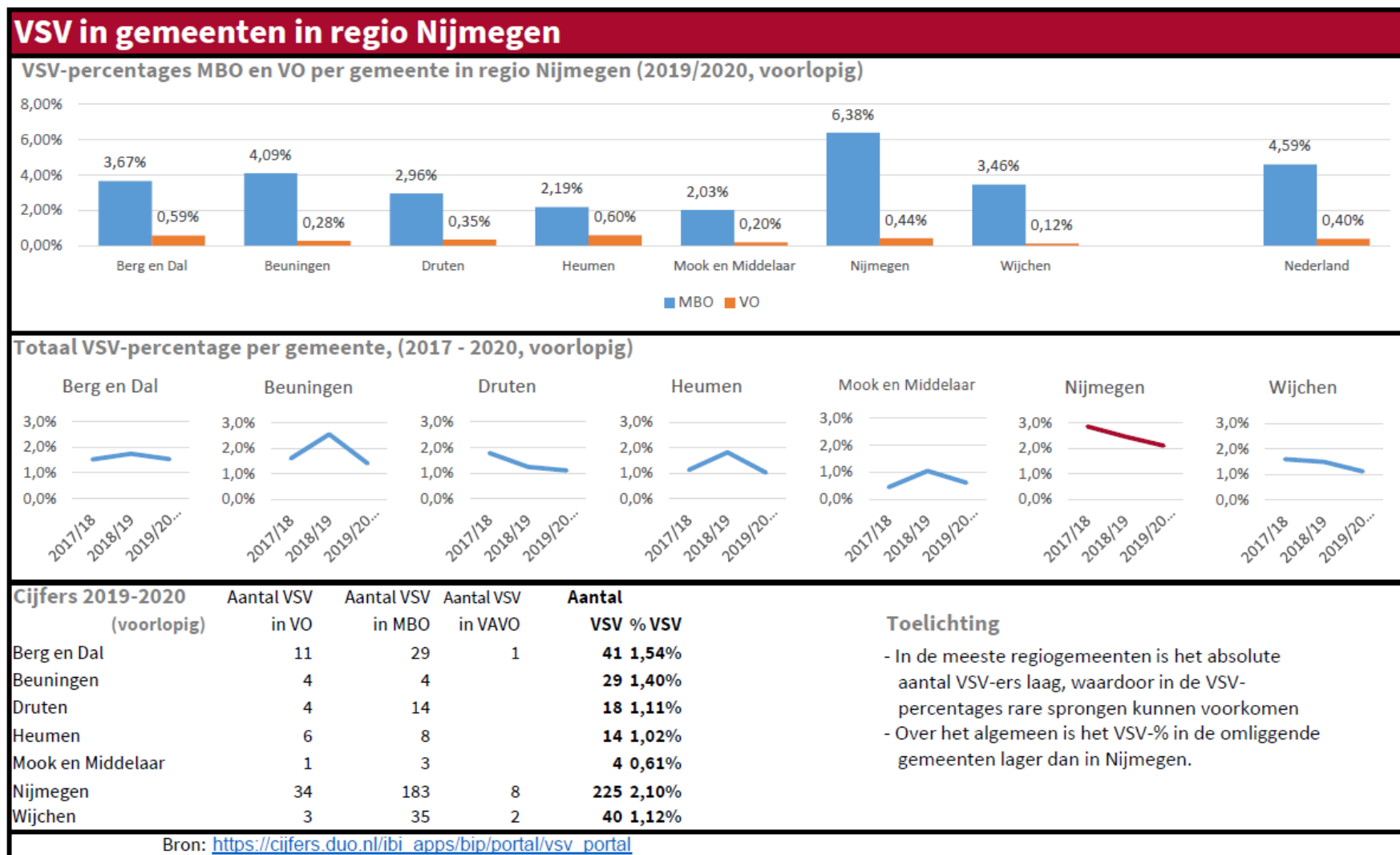
Onze regionale cijfers volgen de landelijke cijfers. Met name op niveaus 1 en 2 van het mbo is het relatieve vsv cijfer hoog. De vsv-cijfers laten een daling zien sinds schooljaar 2017-2018 en de verwachting is dat het vsv-cijfer over 2020-2021 ook lager uitpakt. Echter, vanwege corona invloeden is de kans aanwezig dat het vsv-cijfer over volgende schooljaren relatief hoger zal zijn.

Tenslotte, de vsv-cijfers per gemeente laten fluctuaties zien. Dit komt vooral door het lage aantal vsv'ers per jaar in de kleinere gemeenten waardoor grote schommelingen kunnen ontstaan.

Figuur 18: overzicht ontwikkelingen vsv in regio Nijmegen tot en met schooljaar 2019-2020

Figuur 19: ontwikkelingen vsv per gemeente in het Rijk van Nijmegen

4. Wat betekenen de cijfers voor ons beleid?

De ondersteuning van leerlingen, het voorkomen van schooluitval en de aansluiting van het onderwijs op zorg en arbeid vraagt onze voortdurende aandacht. De cijfers geven richting aan de opdracht aan Bureau Leerplicht en RMC Nijmegen voor de uitvoering van rmc-taken en geeft ook richting aan het regionale programma vsv 2021-2024. Dit programma gaat uit van vier maatregelen:

1. Samenwerken op instroom en doorstroom
2. Versterken zorgteams op school
3. Tijdelijke opvangvoorzieningen
4. Blijvend contact na onderwijs

Ondersteuning op school

Als jongeren veelvuldig verzuimen, kan dat voortkomen uit een gebrek aan motivatie, faalangst, het ontbreken van een stevige thuisbasis, psychische of medische problemen. Soms is de reden onduidelijk. De consultants vragen hierop door in hun contacten met de jongeren. Verzuim blijkt een belangrijk aangrijpingspunt om met jongeren het gesprek te voeren over wat er speelt. Dit vraagt om goede ondersteuning op school, door de mentor of de studie- of trajectbegeleider. Gemeenten blijven bij de schoolbesturen hameren op het belang van meer instroommogelijkheden, mogelijkheden om te kunnen switchen, loopbaan oriëntatie, extra ondersteuning in de klas etc.

Binnen de vsv aanpak zijn we bezig om de aansluiting tussen onderwijs en zorg, zowel op het vo als mbo, te verbeteren zodat problemen vroegtijdig aangepakt kunnen worden en escalatie van problematiek zo veel mogelijk wordt voorkomen. Op het voortgezet onderwijs en mbo zijn in 2021 een aantal pilots gestart rondom ondersteuning op en rondom school (o.a. preventieprojecten zoals GGZ, vaste gezichten en solide samenwerking tussen school en wijk en het organiseren van een flexibele schil aan ketenpartners die direct betrokken zijn bij zorg intensieve opleidingen/scholen). Deze pilots zijn verweven in het jeugd-, zorg- en welzijnsbeleid van gemeenten en worden nauwkeurig afgestemd met de regionale portefeuillehouders onderwijs én zorg en welzijn.

De gemeente Nijmegen gaat door met de inzet van het coachproject en school's cool, om jongeren een vrijwillige mentor te bieden die hen begeleidt. Ook zetten de gemeenten het schoolmaatschappelijk werk voort op het vo en mbo, gericht op preventie en vroegtijdige benadering van de leerling en jongere.

Begeleiden van voortijdig schoolverlaters

We krijgen de vsv'ers steeds beter in beeld. We bereiken meer jongeren die tot op heden buiten beeld waren of dreigden te geraken en er vinden gerichte her controles plaats. Toch is de rol van de vsv-consulent ook beperkt. De consultant kan de jongeren opsporen, in gesprek gaan en doorgeleiden maar heeft zelf nauwelijks 'aanbod'. Om de jongere naar werk toe te kunnen leiden is er vaak begeleiding vanuit het WerkBedrijf of andere hulp nodig.

Kwalitatief onderzoek blijft nodig. Enerzijds om te weten waarom jongeren uitvallen en anderzijds om scherp te krijgen hoe we hen beter en sneller kunnen helpen. De samenwerking daarin met o.a. het Werkbedrijf, Leerwerkloket en de onderwijsinstellingen verloopt goed en kan op onderdelen nog beter. Het moet voor alle jongeren helder zijn waar ze terecht kunnen voor advies en ondersteuning rondom scholing en opleiding, werk en inkomen. Er wordt gewerkt aan een wetsvoorstel waarmee het wettelijk mogelijk wordt om voor de doelgroep 23-27 jaar dezelfde coördinerende taak te vervullen als voor de huidige doelgroep tot 23 jaar. Vooruitlopend op dat wetsvoorstel werken we in 2022 verder aan de integrale ondersteuning tot 27 jaar.

Compenseren van nadelige effecten corona

Niemand weet wat de lange termijn gevolgen zijn van corona op de jongeren, het onderwijs en toekomstperspectief. In schooljaar 2020-2021 zijn verschillende aanvullende budgetten naar de regio gekomen

voor inhaal- en ondersteuningsprogramma's onderwijs, extra hulp in de klas, extra begeleiding en nazorg mbo en de aanpak jeugdwerkloosheid met nazorg schoolverlaters en begeleiding naar werk, ook voor vsv'ers.

Zo is er in het voorjaar van 2021 vanuit het welzijnspakket Jeugd extra jongerenwerk ingezet op alle vmbo-scholen en zijn vele activiteiten opgezet rondom ontmoeting en ondersteuning van jongeren.

We koppelen deze extra middelen logisch aan ons vsv programma en regionale arbeidsdoelen. Dit doen we vanuit de gezamenlijke inspanning zodat iedere jongere de onderwijs carrière kan doorlopen die bij hem of haar past.

Waar mogelijk leidt dit tot een diploma.

5. Organisatie en formatie

De uitvoeringsorganisatie van de rmc-taken was in schooljaar 2020-2021 als volgt opgebouwd:

Bezetting 2020-2021

	FTE	Toelichting financiering
Leerplichtambtenaren, Kwalificatieplicht, RMC consultants (preventief en curatief)	7	RMC middelen
Overige ondersteuning	1,8	RMC middelen
Outreachinge VSV consultant	1	VSV middelen
RMC coördinator	0,6	RMC middelen

Uitvoering rmc-taken

Met de organisatiestructuur bij Bureau Leerplicht en RMC rondom kwalificatieplicht, rmc en vsv hanteren we een heldere en doorlopende lijn. Hiermee beogen we alle jongeren in beeld te hebben en voortijdig schoolverlaten zoveel mogelijk te voorkomen.

We formuleren één 1 regionale opdracht voor Bureau Leerplicht en RMC Nijmegen voor het uitvoeren van **alle** rmc-taken voor de regio: uitvoering kwalificatieplicht (verzuim 16-18 jaar), preventieve rmc-taken (verzuim 18-23 jaar) en curatieve rmc-taken (voortijdig schoolverlaters 16-23 jaar), monitoren van kwetsbare jongeren. Hierin leggen we helder vast wat we verstaan onder 'monitoren', waar gemeenten op willen sturen en hoe de inzet is verdeeld. De vsv-aanpak is met inzet van 1 consultant zwaar onderbezet. Bureau Leerplicht en RMC Nijmegen werkt vanaf schooljaar 2020-2021 met één team van rmc/vsv consultants zodat de preventieve rmc-taken (verzuimmeldingen 18+) en de curatieve rmc-taken (outreachinge vsv-aanpak) beter verdeeld kunnen worden binnen het team en gedurende het schooljaar.

Leerplichtambtenaren en rmc-consulenten

De reguliere inzet van Bureau Leerplicht en RMC is bekostigd uit de bijdrage die de contactgemeente Nijmegen van het Ministerie OCW ontvangt voor uitvoering van de kwalificatieplicht.

Ook de verzuimaanpak 18+ wordt uitgevoerd door Leerplicht en RMC Nijmegen in aansluiting op de uitvoering van de regionale kwalificatieplicht. Een aantal uitvoerende taken van het voormalige RMC-trajectbureau bij ROC zijn in 2018 overgenomen door het Loket Leren en Werken.

VSV-consulent outreachende aanpak

De outreachende benadering van vsv'ers die niet in beeld zijn bij rmc richt zich op jongeren die:

- Geen inschrijving hebben bij een onderwijsinstelling,
- Geen inkomsten uit werk of uitkering hebben, en
- Die niet in beeld zijn bij één van de partners in de rmc-keten.

RMC-Coördinator

De gemeente Nijmegen voert als contactgemeente ook de rmc-coördinatie uit voor de regio Nijmegen. Dit betreft structureel 0,6 fte.